

касбий вазифаларни бажариш муносабати ва ниҳоят, шахсий фазилатлар ҳамда феъл-атвор ва ўзини тутиш хусусиятлари ҳисобига шаклланиш жараёнининг вужудга келиши тушунилади. Жамият омилларининг айти шу гуруҳларига таъсир кўрсатиш орқали уларни пасайтириб, шу тариқа жиноятчиликка таъсир ўтказиши мумкин. Шу маънода Р.Т.Нуртаев жиноятчиликка таъсир ўтказишнинг виктимологик чоралари аввало, жабрланувчи – баъзан ҳуқуқбузарни ҳам, унга ўзининг меъёрдан оғувчи ҳулқ-атвори билан таъсир кўрсатувчи жиноятдан жабрланувчини ҳам ўзида бирлаштирувчи одам ижтимоий-ҳуқуқий мақомининг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилиши лозим [3, 57-бет.], деб таъкидлайди.

Абдурасулова Қ.Р. “Индивидуал ва группавий (махсус) даражалардаги мажбурий чора тадбирлар жиноят содир этишга туртки берувчи ҳулқ-атворли шахсларга нисбатан зарур ҳолларда қонун ҳужжатларида назарда тутилган шаклларда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг назорат фаолиятини таъминлаш учун қўлланиши мумкин [4, 97-бет.], деб ўз фикрини билдириб ўтади. Виктимлашувнинг умумий, махсус ва индивидуал олдини олишга қаратилган тадбирларнинг ўзига хос жиҳати шундан иборатки, улар зўрлик ишлатиб содир этиладиган оғир тажовузкор жиноятлар содир этилишининг сабабларига таъсир кўрсатишдан кўра, кўпроқ уларни белгилловчи мотивларга таъсир этувчи ёки уларнинг содир этилишига имконият яратувчи шароитларни бартараф этиш мақсадини кўзлайди.

Бу жиҳатдан зарур ва истиқболи порлоқ йўналишлар, бизнингча, қуйидагилардир:

- ташкилий ва тушунтириш хусусиятига эга бўлган чораларни кўриш ҳисобига виктимоген вазиятларни мумкин қадар камайтириш, уларнинг олдини олиш ва тўхтатиш орқали жамиятнинг барча қатламларини виктимоген жиҳатдан тайёрлаш;

- хизмат вазифалари жиноий тажовузга йўлиқиш хавфи билан боғлиқ бўлган ходимларнинг ҳимояланганлик даражасини ошириш;

- шахсларо ва группавий муносабатларга туза-тишлар киритиш;

- зўрлик ишлатиб содир этиладиган оғир жиноятлардан жабрланганларни реабилитация ва ҳимоя қилиш.

Кўриб турганимиздек, тақлиф қилинаётган тадбирларнинг умумий мақсади (эҳтиётсиз, енгилтак, ҳуқуқбузарликларга туртки берувчи ва ҳ.к.) ҳулқ-атвори уларга нисбатан зўрлик ишлатиб жиноят содир этилиши эҳтимолини оширувчи шахсларга, шунингдек турмуш тарзи зиддиятлар чиқишига имконият яратувчи ва жиноий мотивацияга таъсир кўрсатувчи ижтимоий муҳит ёки вазиятни вужудга келишига кўмаклашувчи кишиларга таъсир ўтказишдан иборатдир.

Адабиётлар рўйхати:

1. Алауханов Е, Каирова Н. Преступное насилие в отношении женщин: Учебное пособие. – Алма-Ата, 2008. – С. 112.

2. Ривман Д.В. Криминальная виктимология: - СПб.: Питер, 2002. – С. 25.

3. Нуртаев Р.Т. Борьба с неосторожными видами преступлений. – Алма-Ата: Наука, 1990. -С. 57.

4. Абдурасулова Қ.Р. Криминология: Дарслик. – Т.: ТДЮИ, 2008. – Б. 97.

М.Қ.Ўразалиев,

ТДЮУ “Жиноят ҳуқуқи ва криминология” кафедраси
катта илмий ходим изланувчиси

ФОҲИШАЛИКНИНГ ТАРҚАЛИШ САБАБЛАРИ ВА УНГА ИМҚОН БЕРГАН ШАРТ-ШАРОИТЛАР

Аннотация: мақолада фоҳишаликнинг мавжудлиги сабабларини тушунтирадиган бир қанча ёндашувлар, фоҳишалик вужудга келишининг асосий сабаблари таҳлил қилинган. Ва мақолада ёшларни жинсий бизнесга жалб этишнинг омиллари ҳақида сўз боради.

Калит сўзлар: фоҳишалик, фоҳишалик сабаблари, фоҳишалик билан шуғулланиш, фоҳишаликни вужудга келиши, фоҳишаликнинг ўсиши, фоҳишалик даражаси

Аннотация: в статье проанализированы подходы касательно причин существования проституции, основные причины ее возникновения. кроме того, в статье идет речь о факторах вовлечения молодежи в бизнес сексуальной эксплуатации.

Ключевые слова: проституция, причины проституции, занятие проституцией, возникновение проституции, рост проституции, уровень проституции.

Abstract: in the article had searched the questions of the causes of being the prostitution, the main causes of its genesis as well as the factors of the involvement juveniles into the sexual exploitation business.

Key words: the prostitution, the causes of prostitution, the prostitution activity, the genesis of prostitution, growth of prostitution, the level of prostitution.

Жамиятда фоҳишаликнинг мавжудлиги сабабларини тушунтирадиган бир нечта асосий концепциялар мавжуд: жиноят-социологик; ижтимоий-психологик; ижтимоий-биологик; антропологик; иқтисодий [1]. Фоҳишаликнинг сабабларини тушунтиришга нисбатан социологик ёндашув фоҳишаликнинг тарқалишини қашшоқлик ва кўп сонли аҳоли яшайдиган катта шаҳарларнинг ривожланиши билан боғлайди. Йирик мегаполисларда фоҳишаликни қашшоқлик ҳамда аёллар тирикчилик учун маблағларни бошқа йўллар билан олишда жиддий қийинчиликларга дуч келишлари билан боғлайди. Аммо, бунда фоҳишалик фақат шаҳарларда ривожланади, аҳолининг турмуш даражаси шаҳардагидан анча паст бўлган қишлоқларда эса фоҳишалик деярли мавжуд эмас. Бундан ташқари, шаҳарда қандай йўл билан бўлмасин “яхши ҳаёт” кечиришга даъват этувчи омиллар кўп, шу туфайли ҳам фоҳишалик билан кундалик ҳаёт учун маблағларни ишлаб топишга ҳаракат қилувчилар билан бир қаторда, у ёки бу даражада ўзига тўқ кун кечиришга интилувчилар ҳам шуғуллана бошлайдилар. Қишлоқда оммавий ҳодиса сифатидаги фоҳишаликнинг мавжуд эмаслиги ижтимоий анонимлик кучли бўлган шаҳардан фарқли ўлароқ, бу ерда ижтимоий назорат юқори даражада сақланиб қолгани билан ҳам изоҳланади.

Статистик маълумотларга кўра, ЖКнинг 131-моддасида назарда тутилган жиноятнинг 90 фоизи шаҳар жойларда, 10 фоизи қишлоқ жойларда содир этилганлиги [2] фикримизнинг ҳаққонийлигини тасдиқлайди.

Фоҳишаликнинг сабабларини тушунтиришга нисбатан антропологик ёндашув фоҳишалик билан

шуғулланишни асосан ирсий омиллар билан боғлайди. Ушбу ёндашув тарафдорлари ўз тадқиқотларида фоҳишалар орасида дегенерация белгиларига эга бўлган одамлар фоизи баланд эканлигини исботлашга ҳаракат қиладилар. Уларнинг фикрича, аёллар ва эркекларни фоҳишалик билан шуғулланишга мажбур этадиган бошқа (иқтисодий) сабаблар фақат антропологик мойилликни тўлдиради.

Фоҳишаликнинг ривожланиши сабабларини тушуниш учун фоҳишаларгагина эмас, балки уларнинг мижозларига ҳам эътибор бериш лозим. Зотан, ҳар қандай хизматларнинг ривожланиши ҳам тақлиф, ҳам талабга боғлиқ бўлади.

Одатда, жамият жинсий фаолликни асосан уни насл қолдириш эҳтиёжлари билан боғлаш орқали чеклайди. Ҳолбуки, одамларда жинсий алоқа қилиш физиологик эҳтиёжи баъзан насл қолдириш эҳтиёжларидан кучли бўлади. Шу сабабли, оила доирасида тартибга солинган жинсий муносабатларни айримлар эркин жинсий муносабатлар билан тўлдиришга (ёки алмаштиришга) ҳаракат қиладилар. Эркакларнинг жинсий фаоллиги ўрта ҳисобда аёлларнинг жинсий фаоллигидан кучли, улар жинсий муносабатлар соҳасида ўзларини нисбатан эркин ҳис қиладилар, ўз жинсий майллари қондирилишига эришишга кўпроқ мойил бўладилар. Америкалик социолог Жон Гэньон бундай жиҳатларнинг бир неchtасини фарқлайди:

- Фоҳишалик жинсий яқинликни соддалаштиради ва жадаллаштиради, эркекни аёлга мулозамат кўрсатиш, муайян одатларга риоя этиш, рад жавобини олиш эҳтимоли билан музокаралар олиб бориш заруратидан халос этади. Эркак учун пировард натижа муҳим, шу сабабли, “йўқ” дейиши мумкин бўлмаган фоҳиша вазиятдан чиқишнинг идеал йўли;

- Фоҳиша билан алоқа эркекни ҳам ижтимоий (аёл ҳомиладор бўлиб қолган тақдирда), ҳам эмоционал жавобгарликдан халос этади;

- Фоҳишалик эркекни экзотик ранг-баранглик, янги тажрибани ўзлаштириш имконияти билан ўзига тартади. Профессional фоҳиша ўз техникасини такомиллаштириб боради, чунки у ўз мижозларига “сабоқ” бериш билан бир қаторда, ўзи ҳам доимий равишда улардан “сабоқ” олади;

- Кўпгина эркекларда жинсий майл одатдагидан фарқ қилади. У ўз хотини ёки жазмани олдида бунга иқдор бўлишга уялади, фоҳиша билан эса у кўнглига сиққан ишни қилиши мумкин ва бу ҳақда ҳеч ким билмайди;

- Ёш муаммоси ҳам мавжуд. Қариётган (50 ёшдан ошган) эркекларни ёш аёллар ўзига тартади, лекин уларнинг ўз жалб қилувчанлиги камайиб боради;

- Фоҳишалик – бу алоҳида мулоқот шакли. Баъзан эркек фоҳишада жинсий алоқа қилиш учун шерикнигина эмас, балки ўзининг дардига қулоқ соладиган суҳбатдошни ҳам излайди;

- Фоҳишалик – уйдан ташқарида жинсий алоқа қилиш. Фоҳишаларнинг кўпгина мижозлари – бегона жойда ўзини ёлғиз ҳис қилувчи келгиндилар ва хизмат сафарига юборилганлар;

- Фоҳишаликни беморлар ва бедаволар, лўнда қилиб айтганда, аёлни пулдан бошқа ҳеч нарса билан ўзимга тарта олмайман, деб ҳисоблайдиган барча эркеклар учун сўнгги бошпана деб номлаш ҳам мумкин [3].

Ҳар бир одамнинг руҳий-физиологик томонига назар ташлаганда, унинг феъл-атворини ҳамиша ёдда

тутиш муҳимдир. Зеро, инсон феъл-атвори унинг ички “кўзгуси” ҳисобланади. Э.А.Поздняков бу хусусда шундай деб ёзади: “Ҳар бир инсон ўзининг бетакрор феъл-атвори билан тавсифланади. Ер юзида мутлақо бир хил феъл-атворли одамлар йўқ. Инсон феъл-атвори меъёрдан оғувчи хулқ-атворга унинг мойиллиги нуқтаи назаридан ҳал қилувчи аҳамият касб этмайди. Ушбу мойиллик инсоннинг умумий табиатида ётади, шу сабабли, у барча одамларга: холерикларга ҳам, сангвиникларга ҳам, меланхоликларга ҳам, флегматикларга ҳам хосдир”. [4] Бу фикрга қўшилмаслик мумкин эмас. Инсон феъл-атворида унинг руҳий эркинлиги даражаси намоён бўлади.

Фоҳишалик руҳий-физиологик жиҳатининг моҳияти шундан иборатки, жинсий алоқа қилиш инсоннинг асосий инстинкти ва асосий эҳтиёжларидан бири ҳисобланади. Шопенгауэр шундай деб ёзган эди: “Жинсий муносабатлар барча ишлар ва ҳаракатларнинг кўринмас маркази ҳисобланади. Бу – урушнинг сабаби ва тинчликнинг мақсади. Бу – жиддийлик асоси ва ҳазилнинг нишони; барча сирли аллегориялар мазмуни; жинсий майл – бу барча истакларнинг жамулжам ифодаси” [5]. Фоҳишалар орасида фоҳишалик билан фақат фоҳиша бўлиб ишлашдан шахсий қаноатланиш ҳиссини туйгани учун шуғулланишга қарор қилганлар ҳам учрайди. Одамнинг жинсий ҳаёти – инсон борлигининг ўта муҳим ва мураккаб соҳаси.

Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг таърифига кўра, жинсийлик – бу инсон борлигининг умр бўйи, туғилгандан ўлгунга қадар давом этадиган энг муҳим жиҳати. Инсоннинг жинсий ҳаёти ўй-хаёлларда, фантазияларда, майлларда, эътиқодларда, мўлжалларда, қадриятларда, ҳаракатларда, ролларда ва муносабатларда кечади ва ифодаланади. Бу ҳодисаларнинг барчаси ўзаро боғланган, лекин улар доим ҳам биргаликда ва бир вақтда кечмайди ва ифодаланмайди. Жинсийлик биологик, психологик, ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, маданий, ахлоқий, ҳуқуқий, тарихий, диний ва маънавий омилларнинг ўзаро алоқасига боғлиқ бўлади ва наинки шахсий, балки ижтимоий ҳаёт ва маданиятнинг муҳим элементи ҳисобланади [6]. Шундай қилиб, фоҳишалик пайдо бўлишининг биринчи сабаби психофизиология, инсоннинг табиий моҳиятидир.

Бизнингча, ёшларни жинсий бизнесга жалб этишнинг омиллари қуйидагилардан иборат:

- беқарор ижтимоий-иқтисодий вазият;
- интернет тармоғидан мақсадсиз ва нотўғри фойдаланиш;

- алкоғолли ичимликлар, гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар истеъмол қилишга ружу қўйиш;

- шахснинг ижтимоийлашувидаги нуқсонлар, шахслараро муносабатлар маданиятининг пастлиги ва Ҳ.к.

Олимлар фоҳишаликнинг турли мамлакатларда тарқалиш даражасини таққослар эканлар, икки асосий омилни қайд этадилар: 1) мамлакатда даромадларнинг ўртача даражаси; 2) патриархал аъёналар (айниқса, диний тақлиқлар)нинг мавжудлиги ёки мавжуд эмаслиги.

Аёлларда тирикчилик учун маблағларни ишлаб топиш учун бошқа имкониятлар кам бўлган мамлакатларда фоҳишалик улар учун баъзан яшаб қолишнинг бирдан-бир имкониятига айланади. Хусусан, Латин Америкаси ва жануби-шарқий Осиё

мамлакатларида фоҳишалик даражасининг нисбатан баландлиги замирида айнан шу сабаблар ётади. Бироқ, мамлакатда аёллар хулқ-атворини тартибга солувчи қатъий патриархал ёки диний меъёрлар ҳукм сурса, вазият бутунлай ўзгаради. Бундай манзара ислом мамлакатларида кузатилади: бу ерда аҳолининг турмуш даражасига қарамай, фоҳишаликнинг тарқалиш даражаси нисбатан паст.

Бой мамлакатларда фоҳишалик билан шуғулланиш учун иқтисодий стимуллар аёлларда кам, лекин эркакларда фоҳишалар хизматини сотиб олиш учун имкониятлар кўп бўлади. Шу сабабли, фоҳишалик ривожланган мамлакатларда ҳам кенг тарқалади, лекин бу ерда фоҳишалик билан асосан мамлакатнинг туб фуқаролари эмас, балки мигрантлар шуғулланади. Масалан, ҳозирги Россияда “жинсий хизматлар” соҳасида ишлайдиган аёлларнинг аксарияти Украина, Молдова, Беларусь ва аҳолининг фаровонлиги даражаси паст бўлган бошқа мамлакатларнинг фуқаролари ҳисобланади.[7]

Илмий адабиётларда фоҳишаликнинг вужудга келишига имкон берадиган шарт-шароитларнинг бир нечаси фарқланади.

Я.И.Гилинский фикрига кўра, товар-пул муносабатлари ва моногамия (бир хотинлилик) – жинсий муносабатлар соҳасида фоҳишаликнинг вужудга келиши ва мавжуд бўлишининг объектив асослари, зарурий шартларидир. Унинг қайд этишича, фоҳишаликнинг алоҳида сабаблари мавжуд эмас, балки фоҳишаликни вужудга келтирадиган сабаблар, ижтимоий-иқтисодий ривожланишдаги зиддиятлар, жиноятчилик, ичкиликбозлик, гиёҳвандлик ва “ижтимоий патология”нинг бошқа шакллари бор. Бундай патологияларнинг барчасини одамларнинг эҳтиёжлари ва уларни қондириш имкониятлари ўртасидаги зиддиятлар кетириб чиқаради [8].

Бизнинг назаримизда, фоҳишалик билан ўз келажакнинг ноаниқлигидан ташвиш чекадиган, ўзини ўзи моддий таъминлаш имкониятларига шубҳа қиладиган аёллар шуғуллана бошлайдилар.

2001 йилда Қирғизистонда фоҳишаликнинг ўсиши сабабларини ўрганишга бағишланган социологик тадқиқотлар ўтказилди. Уларнинг натижаларига кўра, Бишкекда фоҳишалар сони 2500 аёлни ташкил этган; 2001 йилнинг январига қадар бўлган ҳолатга кўра, жами фоҳишаларнинг 10% ни 18 ёшга тўлмаган қизлар ташкил қилган; фоҳишаларнинг энг ёши 12-13 яшар, лекин аксарият қисми (тахминан 60%) – 21-26 яшар аёллар бўлган. Уларнинг деярли ҳаммаси фақат ўзини, ўз эри, болалари ва кекса ота-онасини боқиш учун фоҳишалик билан шуғулланган [9].

А.Меликсетян фикрига кўра, фоҳишаликнинг илдизларини, энг аввало, ижтимоий адолат принципларининг бузилишида, аҳоли айрим гуруҳларининг қадриятларга муносабати ва истеъмолчилик мўлжалларида юз берган деформацияларда излаш ўринли бўлади. Маънавиятсизлик ва пулга ўзини сотишга тайёрлик айнан шундан келиб чиқади [10]. Бизнинг фикримизча, А.С.Меликсетян ва Я.И.Гилинскийнинг нуқтаи назарларига қўшилмаслик мумкин эмас, чунки фоҳишалик – бу инсон борлигининг ажралмас қисми, хусусан унинг физиологик, психологик, ахлоқий, маданий, ҳуқуқий, ижтимоий ва иқтисодий борлиғи. Унга фақат ижтимоий ёки иқтисодий омиллар нуқтаи назаридан ёндашиш мумкин эмас, чунки бу фоҳишалик

вужудга келишининг асосий сабабларини тушуниб етиш имконини бермайди.

Россия Федерациясининг Хабаровск шаҳрида 2000 йилда ўтказилган тадқиқотлар қуйидаги натижаларни берган: аёлларнинг 60,7% фоҳишалик билан шуғулланишларига ишсизлик, моддий ва молиявий қийинчиликлар туртки берганини билдирганлар, 17,8% фоҳишалик билан шуғулланишга уларни мажбурлашганини тасдиқлаганлар, аёлларнинг 5,3% фоҳишалик билан қизиқиш таъсирида шуғулланганлар [11].

Бугунги кунда ишсизлик анча кенг тарқалган ҳодисага айланган. Шу сабабли, мамлакатда ишсизликнинг жиддий ижтимоий ва ижтимоий-психологик оқибатлари вужудга келган. Ишсизлик, энг аввало, ижтимоий депрессия пайдо бўлиши, одамларда эртанги кунга ишонч йўқолиши учун замин яратди. Ўз тақдири ва бола-чақасининг тақдири учун қўрқув шахснинг хусусиятларига маълум даражада таъсир кўрсатади, кўпгина аёллар фоҳишалик билан шуғулланишга аҳд қилишларига туртки беради [12].

Ишсизликнинг ўсиши шароитларида меҳнат бозорида эркаклар томонидан рақобат сезиларли даражада кучаяди. Аёллар ўз мавқеини фақат хизматлар кўрсатишнинг иш ҳақи миқдори унча катта бўлмаган соҳаларида сақлаб қолади. Бу асосан соғлиқни сақлаш ва таълим соҳаларидир. Умуман олганда, бандлик бозорида аёлларнинг ҳолати ёмонлашади. Рақобатга дош беролмасдан, уларнинг бир қисми иш қидиришни тўхтатади ва ё уй ҳўжалиги соҳасига, ё бандликнинг ғайриижтимоий турлари соҳасига сиқиб чиқарилади [13].

Бозор иқтисодиётига ўтиш оила ҳаёт фаолиятининг барча томонларида ўзгаришлар ясади. Ҳаётдаги ижтимоий-иқтисодий қийинчиликларни мустақил равишда енгиллаштириш ууддалай олмаётган “ғайриижтимоий оилалар” сони кўпайиб бораётир. Оила харажатларини қайта тақсимлаш асосан ноозик-овқат маҳсулотлари учун харажатлар улушини қисқартириш ҳисобига амалга оширилади. Кўп болали оилаларда фақат энг зарур товарлар сотиб олинади ва мавжуд буюмларнинг хизмат муддатлари сезиларли даражада кўпайтирилади. Оилаларнинг даромадлари даражасидаги фарқ харажатлар, овқатланиш, мол-мулк ва турар жой билан таъминланганлик бўйича табақаланишда ўз ифодасини топади. Оилаларнинг харажатлари таркибида озиқ-овқат маҳсулотлари учун харажатлар улуши номуносив даражада катта бўлиб қолаётир. Айни вақтда, хизматлардан фойдаланиш учун харажатлар улуши анча кўпайди. Аҳоли турмуш даражасининг пасайиши натижасида 14-15 яшар ўсмирларнинг меҳнатда иштироки тобора кенгайиб бораётир. Оилавий даромадлар қанча паст бўлса, ўсмирнинг меҳнат фаолиятидан оиланинг манфаатдорлик даражаси шунча юқори бўлади. Бундай вазиятда айнан оила ўсмирни ўқишни ташлаш ва малакасиз ишчилар меҳнат бозорига чиқишга рағбатлантириши мумкин. Айни ҳолда ёш инсон учун меҳнат фаолияти билан шуғулланиш имкониятларини қулай деб айтиш мушкул: малакасиз меҳнат соҳасида бутунлай қолиб кетиш хавфи амалда мавжуд [14]. Махсус маълумотга эга бўлмаган, кам ҳақ тўланадиган малакасиз меҳнат билан шуғулланаётган қиз бундай вазиятда жинсий хизматларни ҳақ эвазига кўрсатиш билан шуғулланиш, пул топишнинг “енгил” йўлига киришга тезроқ аҳд қилиши мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, фоҳишалик – кишилиқ жамиятига хос бўлган, инсоннинг табиати ва унинг ижтимоий яшаш шароитлари билан белгиланган салбий ҳодиса. Девиант ҳуққ-атвор сифатида у муайян профилактика ишини бажариш, шу жумладан инсонга таълим ва тарбия бериш, унинг моддий фаровонлиги даражасини ошириш йўли билан ҳуқуқий тартибга солиниши ва ижтимоий назорат қилиниши лозим.

Фоҳишалик даражасини пасайтиришни унинг ижтимоий-иқтисодий, ахлоқий-психологик, ҳуқуқий ва бошқа омилларига таъсир кўрсатиш йўли билан таъминлаш мумкин. Ижтимоий-иқтисодий хусусиятга эга бўлган профилактика тадбирлари қаторига аҳолининг турмуш даражасини ошириш, оила, ёшларни ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш; аҳолининг кам таъминланган тоифаларига ижтимоий тўловларни амалга ошириш; ёш боласи бўлган оналарга иш кунини қисқартириш, болани парвариш қилиш бўйича ҳақ тўланадиган меҳнат таътили муддатини узайтириш; аёлларни иш билан таъминлаш ва уларнинг меҳнатига муносиб ҳақ тўланишини кафолатлашни киритиш лозим. Шунингдек, ижтимоий-психологик ва маданий чораларга келсак, улар жумласига аҳолининг жинсий ҳаётга оид саводхонлиги даражасини ошириш; вояга етмаганларни оилада, мактабгача тарбия муассасаларида, мактабларда бўлғуси оилавий ҳаётга, эр, хотин, ота, она ижтимоий ролларини бажаришга босқичма-босқич тайёрлаш; жинсий ҳуққ-атворни тартибга соладиган тийиб турувчи ижтимоий омиллар тизимини шакллантириш; ўсмирлар ва ёшларга фоҳишаликнинг хавфли оқибатларини тушунтириш; оммавий ахборот воситалари ва Интернетда жинсий бузуқликни ташвиқ қилишга, фоҳишаликнинг рекламасига барҳам беришни киритиш, бизнингча, ўринли бўлади. Бу ўз навбатида фоҳишалик ва у билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Адабиётлар рўйхати:

1. Кондратюк Л.В. Антропология преступления (микркриминология). – М., 2001. – С. 107–155.
2. Ўзбекистон Республикаси Олий суди маълумотларидан, 2015 йил.
3. Кон И.С. Вкус запретного плода. Сексология для всех. – М., 1998.-С.461.
4. Поздняков Э.А. Философия преступления. – М., 2002. – С. 274–279.
5. Кондратюк Л.В. Антропология преступления (микркриминология). – М., 2001. – С. 116.
6. Кон И.С. От Эроса к сексуальности // Доклад. Российский институт культуры. – М., 13-14 мая 2003 г.
7. Селезнев М.А. Проституция как антисоциальное явление. – М., 2004. – С. 5.
8. Гилинский Я.И. Проституция как она есть // Проституция и преступность. – М., 1991. – С. 104–105.
9. www.Rus.Gateway.Kg.
10. Асаулова Л.Г., Меликсетян А.С. Блудница? Жертва? Все гораздо сложнее // Проституция и преступность. – М., 1991. – С. 123.
11. Ерохина Л.Д. Торговля женщинами в целях эксплуатации. Теория и практика борьбы. – Владивосток, 2001. – С. 196–197.
12. Селезнева М.А. Проституция как антисоциальное явление. – М., 2004. – С. 5.
13. Криминология / Под ред. В.Н.Бурлакова, Н.М.Кропачева. – СПб., 2003. – С. 258.

14. Руденко Г.Г., Савелов А.Р. Специфика положения молодежи на рынке труда // Социологические исследования. 2002. №5. – С. 102.